

УДК 336.221.4

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЧЕРЕЗ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Д.В. Веремчук

Українська академія банківської справи Національного банку України, veremchuk@academy.sumy.ua

В останні десятиліття ХХ ст. і на початку ХХІ ст. у розвитку світової економіки домінують процеси міжнародної економічної інтеграції. Вони визначають пріоритети сучасного етапу інтернаціоналізації господарського життя, формуючи глобальну конкуренцію та впливаючи на інтереси як окремої країни або регіону, так і всіх країн світу в цілому. Розвиток будь-якої держави все більше залежить від сприятливого економічного середовища її функціонування, співпраці підприємницьких структур, міжнародних і державних

інституцій та установ в сучасній системі світового господарства. Тому кожній країні необхідно зосередити увагу на поступовому інтегруванні у світове господарство, в тому числі за можливістю шляхом участі в регіональних інтеграційних об'єднаннях.

В сучасних умовах посилення інтеграційних процесів в Західній Європі враховується при розробці стратегій розвитку більшості європейських країн, а також тих, хто прагне приєднатися до них, що дає можливість гармонізувати практику регулювання соціально-економічних процесів. При цьому, надзвичайно важливе значення надають такому ефективному важелю державного регулювання як податкова політика, оскільки тільки при успішній її реалізації можна говорити про створення єдиного ринку товарів, послуг, капіталу, технологій і робочої сили. Виходячи з того, що Україна обрала стратегічний курс інтеграції до Європейського Союзу (ЄС), для визначення адекватної сучасному етапові розвитку України моделі податкової політики, необхідно розглянути загальні закономірності формування податкових систем в державах-членах ЄС, що обумовлюються взаємозв'язками між певними параметрами розвитку країни та характеристиками її податкової системи. Актуальність проведення узагальнення досвіду формування податкових систем в державах-членах ЄС, а також напрямків реалізації їх податкових політик підкреслюється ще й тим, що існують спільні для всіх розвинутих європейських країн теоретичні передумови і науково обґрунтовані принципи побудови податкової системи, а податкова практика в ЄС знаходяться на високому професійному рівні. Досвід країн-членів ЄС у сфері оподаткування апробований і довів свою ефективність. Можна сказати, що в Україні відбувається становлення системи оподаткування. Разом з тим, чисельність податків, складний механізм їх обчислення та внесення до бюджету, часті зміни податкового законодавства ускладнюють як теоретичне сприйняття окремих податків, так і їх практичне обчислення. В Україні створено податкову систему, яка за своїм складом та структурою подібна до податкової системи ЄС, але має суттєві вади і є набагато обтяжливішою як для ведення бізнесу, так і для споживчого попиту. Чинна податкова система України потребує якісного реформування в контексті євроінтеграції. Таке реформування має здійснюватися цілеспрямовано, системно, відкрито і поступово у часі.

Податкова політика України потребує негайного проведення системних реформ у частині зниження загального рівня податкового навантаження, зміни структури податкових надходження бюджету, покращення податкового клімату, вдосконалення реалізації фіскальної та регулюючої функцій податків, реорганізації самої податково-митної служби і т.ін. Причому підготовка реформаційних змін повинна відбуватися випереджаючими темпами, аби не відновлювати наше відставання від Євросоюзу. І орієнтуватися потрібно на динамічні трансформації, що спостерігаються у країнах-нових членах ЄС, які є одними з головних конкурентів України на світових ринках товарів і капіталів. З іншого боку, досвід реформ Польщі, Литви, Латвії, Естонії та інших нових країн-членів ЄС не можна повністю перекладати на Україну, оскільки ринкове трансформування їх економічних систем здебільшого відбувалося одразу після появи перших ознак інфляції, кризових явищ корпоративних і державних фінансів із використанням радикальних методів. Економіка ж України перебувала у стані кризи трохи більше десятиліття і лише в останні роки отримала певні імпульси до економічного зростання. Значні деформації всіх сфер соціально-економічного розвитку зумовлюють необхідність розробки нових методів економічних перетворень на основі прозорих процедур прийняття системних, чітко узгоджених між собою рішень сильною владою. Об'єктивно є потреба досягнення нового рівня розвитку всіх макроекономічних процесів як однієї із передумов вступу до ЄС на правах рівноправної участі у розподілі вигод від інтеграції.

Зміни в структурі оподаткування мають відбуватися на засадах збереження основних, законодавчо встановлених в Україні та добре зарекомендованих як дієвий засіб регулювання перерозподільних відносин країн ЄС, податків і податкових платежів. Причому специфіка вітчизняних умов господарювання зумовлює необхідність трансформування податкової сфери з акцентуванням уваги на непрямому оподаткуванні.

Порівняльний аналіз податкової політики ЄС і України дає перші уявлення про необхідність удосконалення політики використання податків в Україні з метою регулювання соціально-економічних відносин. Проте з метою створення оптимальної податкової системи, забезпечення сталого економічного зростання, а також поступової гармонізації оподаткування відповідно до стратегії євроінтеграції, звичайно, потребують подальших наукових досліджень щодо пошуку конкретних важелів регулювання економіки за допомогою податкової політики. Об'єктивно є необхідність проведення ґрунтовного аналізу можливих наслідків їх впровадження в порівнянні з досвідом всіх країн-членів ЄС. Адже останній може стати як одним з аргументів на користь окремих прогресивних нововведень, так і застереженням від прийняття вже або ще не адекватних соціально-економічним та суспільно-політичним умовам України рішень щодо реформування податкової системи і податкової політики.